

Lähettäjä: Nissinen Pia (STM) <pia.nissinen@stm.fi>

Lähetetty: perjantai 3. syyskuuta 2021 15.02

Vastaanottaja: Aalto Mari (OM) <Mari.Aalto@gov.fi>

Kopio: Backman Heli (STM) <heli.backman@stm.fi>; Rentola Essi (STM) <essi.rentola@stm.fi>

Aihe: Ulosotto, VNTEAS

Hei

ohessa huomiot VNTEAS raportissa ”Ulosottovelka, sosiaaliturva ja työn tarjonta” esitettyihin muutosehdotuksiin.

Huomiomme eivät kohdistu sellaisenaan suoraan raportissa ja lausuntopalvelussa esille nostettuihin eri reformivaihtoehtoihin, vaan ovat enemmänkin ulosottoa yleisesti ja kokonaisuutena tarkastelevia.

VNTEAS raportissa on ensisijaisesti keskitytty suppeaan, nykyisen ulosottojärjestelmän puitteissa tapahtuvaan nopeasti toteutettavaan uudistukseen, jossa suojaosuutta nostettaisiin. Tämän on nykyrakenteen puitteissa osin hankalaa ja saattaa aiheuttaa seurauksia, joita ei ainakaan ensisijaisesti tavoitella.

STM katsoo, että suojaosan nosto olisi paremmin toteutettavissa laajemman ulosottojärjestelmää koskevan uudistuksen yhteydessä. Periaatteessa suojaosan korotus myös pidentää ulosottoa ja velan maksuaikaa, ja esimerkiksi käyttäytymisvaikutukset voivat olla vaikeasti ennakoitavissa. Suojaosan korotus saattaisi lisäksi tarvita rinnalleen muita toimenpiteitä.

Ulosottojärjestelmän laajemman uudistuksen yhteydessä olisi hyvä tarkastella myös eri etuuslajeissa olevia ulosottoa koskevia kirjauksia. Näin voitaisiin varmistua siitä, että eri etuuslajeja sekä muita tuloja koskevat säännökset ovat perusteltuja ja johdonmukaisia.

Työllisyysvaikutukset korostuvat raportin tarkastelussa. Mikäli nykyisen tasoinen ulosoton jälkeinen vähimmäistulotaso katsotaan liian alhaiseksi varsinkin pidempään kestäessään, voi pienelläkin ulosoton jälkeisen käytettävissä olevan tulon kasvulla olla hyvinvointia lisäävä vaikutus. Tämä siis siitä huolimatta, että ulosoton kesto suojaosan korotuksen jälkeen periaatteessa pitenee.

Ulosotolla on kuitenkin eniten yhtymäkohtia toimeentulotukeen; toimeentulotuessa otetaan huomioon ulosoton jälkeinen nettotulo. Toimeentulotuen ja ulosoton osalta päällekkäisyydet olivat nähtävissä, mutta kuitenkin tilanteet, joissa henkilö lyhentää ulosottovelkaa kuukausittain ja olisi tästä syystä oikeutettu toimeentulotukeen, olivat harvassa.

Ulosotossa olevien henkilöiden määritelmä oli varsin laaja, muun muassa sisälsi myös henkilöt, jotka eivät lainkaan lyhennä velkaansa varattomina. Näitä henkilöitä on myös toimeentulotuen saajissa runsaasti. Toimeentulotuen osalta ehdotukset eivät tuo riittävästi muutoksia toimeentulo-tukea saavien asemaan. Ehdotuksista suojaosan nostolla voi olla jotain marginaalisia vaikutuksia toimeentulotuen osalta, jolloin joku voi pudota pois toimeentulotuen piiristä sen avulla.

Ulosottovelallisten tilanteen tarkastelu siten, että se kattaisi velallisen kokonaistilanteen kartoittamisen hyvin varhaisessa vaiheessa on kannatettavaa. Ylivelkaantuneiden osalta lisäpanostukset talous- ja velkaneuvontaan, ja erityisesti oikeusministeriön hankkeessa toteutettavaan ennakoivan talous- ja velkaneuvonnan tyyppiseen yhteistyötä vahvasti rakentavaan toimintaan, ovat erittäin kannatettavia.

Ylivelkaantuneiden mahdollisuuksia päästä selvittelemään velkatilannetta ja myös löytää siihen ratkaisuja velkajärjestelyn tai muiden keinojen kautta tulisi myös lisätä. Ulosottovelallisten tietoutta oikeuksistaan maksuvapaasta työllistyessä tai yllättäviä taloudellisia ongelmia kohdatessa on syytä lisätä. Ulosotossa olevien taloustilanne on niukka, mutta kuitenkin viime kädessä turvattu. Katsetta tulisi kohdistaa erityisesti niihin keinoihin, joilla henkilöiden pysyminen ulosoton piirissä jäisi mahdollisimman lyhyeksi ja henkilöiden toiveikkaus tilanteen ratkaisemisesta säilyisi hyvänä.

Ratkaisuja onkin syytä hakea niistä keinoista, joita meillä on ennaltaehkäistä velkaantumista, tosiasiasa helpottaa velkatilannetta ja siten parantaa elämänlaatua ja työllistymisen edellytyksiä. Ehdotettujen ulosottolainsäädännön muutosten lisäksi olisi hyvä pyrkiä vaikuttamaan kokonaisvaltaisemmin muun muassa ylivelkaantumisen taustalla oleviin muihin tekijöihin esimerkiksi lisäämällä perusopetukseen talouslukutaidon ja talousosaamisen hallintaa.

Ystävällisin terveisin

Pia Nissinen
Hallitussihteeri

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ
Sosiaaliturva- ja vakuutusosasto
Suunnitteluasioiden ja kansainvälisen sosiaaliturvan yksikkö
Meritullinkatu 8
PL 33, 00023 Valtioneuvosto

Puh. 0295 163 186